

OSMRTNICE ZA BORISOM KIDRIČEM

Dragi tovariš Boris!

Težko je govoriti, ko se srce krči in usta drhte ob misli, da mi, Tvoji stari dolgoletni tovariši ne bomo nikdar več mogli slišati Tvojega glasu in deliti s Teboj veselja nad vse večjim triumfom veličastnega dela za socializem, ki si mu Ti med prvimi posvetil vse svoje fizične in umske sposobnosti, v katerega temelje si Ti vgradil vso svojo mladost in končno svoje življenje. Tvoja življenjska pot je bila trnjeva pot revolucionarja. Pristopil si k revolucionarnemu gibanju brezpravnega, izkoriščenega razreda še kot nepolnoletni deček. Izhajal si iz vrst razreda, ki Ti je osebno mogel zagotoviti udobno življenje. Ti nisi pristopil k delavskemu gibanju iz sentimentalnosti, niti iz avanturizma, niti iz konjunkturizma, ker si vstopil v Komunistično partijo v času najtežjih preganjanj, v času iztrebljenja njenih članov od strani vojne diktature Aleksandra in generala Živkoviča. Pristopil si k delavskemu razredu zato, ker Tvoj plemeniti duh in srce nista mogla prenašati in mirno gledati neenake borbe med izkoriščanimi in izkoriščevalci. Pristopil si zaradi tega, ker je Tvoj po naravi revolucionarni in iščočí duh že v najzgodnejši mladosti prodrl v zakone družbenega razvoja, v znanost Marxa, Engelsa in Lenina. Pristopil si k delavski Partiji zaradi tega, ker si hotel biti kot soudeleženec in aktivni borec z vsem srcem in z vsem svojim bistvom pri rojstvu nove družbe, ne pa pri umiranju stare.

Dragi Boris! Tvoji stari tovariši smo spremljali tedaj Tvojo borbo proti tistim, ki so Te hoteli odvrniti s poti, ki si si jo izbral. Ti si bil neomajen. Nisi se dal prestrašiti niti s temnico, niti z drugim zastraševanjem. Šel si skozi iste celice ječ kot mi, in to že tedaj, ko si šele stopil v življenje. Držal si se, kot se mora držati pravi revolucionar. Temnice so bile zate šola za obogatitev z znanostjo marksizma. Niso Te pomehkužile, kot so sovražniki pričakovali, temveč nasprotno, navdale so Te s še večjo energijo pri nadaljevanju Tvojega revolucionarnega dela.

Boris dragi! V tem mestu, kjer bo odslej počivalo Tvoje telo, sem Te pred 19 leti kot komunist ilegalec srečal kot komunista pod policijskim nadzorstvom. Tedaj si bil, Boris, poln žara in nepremagljive energije,

zaradi česar sem Te jaz, kot mnogi tovariši, vzljubil. Od tedaj do danes sva 19 let delala skupno, ne glede na to, kje je bil kdo. 19 let sem imel priliko spremljati formiranje Tvojega herojskega revolucionarnega lika. 19 let nisi niti mene, niti ostalih tovarišev nikdar razočaral. Videl sem Te v Pragi leta 1937, ko si potrpežljivo prenašal težko in naporno emigrantsko življenje. Po nalogu Partije si prekinil študije in delal, kolikor si mogel za našo Partijo in za našo domovino. Videl sem Te v Parizu leta 1937, 1938 in 1939, to je v najtežjih časih za našo Partijo, ko je njen organizem razjedala frakcionaška borba v vrhovih in ko ji je pretila nevarnost uničenja od strani tistih, ki so bili v kominterni glavni krivci za frakcionaško borbo v naši Partiji.

Boris, neprecenljive vrednosti je Tvoja neomajnost in podpora, ki si jo tedaj nudil, da bi ohranil enotnost in monolitnost Partije in jo usposobil za težke čase, ki so se približevali in ki so grozili z uničenjem naših narodov. V dneh polnih negotovosti in groženj za našo domovino in naše narode si se vrnil iz emigracije, da bi delil usodo skupno s svojimi tovariši in s svojim ljudstvom. Vedel si, da je Tvoje mesto med njimi. Delal si neumorno skupaj z nami, skupno z nami si doživljal veselje ustvarjanja enotnosti in monolitnosti naše Partije, ki ji je pripadla zgodovinska naloga, organizirati in voditi ljudsko vstajo proti okupatorju in izdajalcem naše domovine. Kot eden od prvih voditeljev te vstaje v Sloveniji si pri tem velikem ljudsko-revolucionarnem poslu pokazal izredno velike umske in organizatorske sposobnosti in neomajnost. Postal si eden najpomembnejših voditeljev ljudske vstaje in revolucionarne borbe za ustvaritev nove Jugoslavije. V tem velikem delu se je Tvoje ime vtisnilo v srca milijonom naših delovnih ljudi. O tem Ti priča neizmerna boleost, ki je zajela milijone državljanov nove socialistične Jugoslavije zaradi Tvoje tragične in prerane smrti. Ali je eno samo srce poštenega državljana naše države, ki ljubi našo veliko, s stoletno borbo izmučeno domovino, ki ga ne bi prevzela žalost in bridkost, ko je prenehalo biti Tvoje divno srce, ki je neizmerno ljubilo svoje ljudstvo in svojo domovino? Odšel si od nas, toda Tvoj divni lik borca in komunista bo ostal vsajen globoko v srcih naših ljudi.

Dragi Boris! Leta 1948 je zagrozila naši domovini nova strašna nevarnost in Ti si v teh težkih dneh za našo Partijo in za naše narode bil med prvimi in prvi spoznal vse bistvo napada na nas in tragičnost položaja, v katerem se je v tem času nahajala naša domovina. Toda tudi tu se je pokazal Tvoj jekleni lik revolucionarja-komunista. Ostal si neomajen skupno z nami v borbi in zopet neenaki borbi za resnico, neodvisnost, svobodo in srečo naših narodov. Dragi Boris, Tvoj neugasljivi plamen revolucionarja in rodoljuba, ki si ga znal z vso silo vsajati v srca in

misli svojih mlajših tovarišev in borcev med osvobodilno vojno in v času edinstvenega dela na najobčutljivejšem področju v dobi graditve socializma, bo z vso močjo plamtel tudi po Tvoji prezgodnji tragični smrti v srcih sedanjih in bodočih pokolenj. Milijoni naših delovnih ljudi so vedeli za Tvoje požrtvovalno delo.

Boris! Mi, Tvoji tovariši smo Te videli pri tem delu vsak dan. Videli smo, da izgorevaš v delu dan in noč, da delaš do nezvesti. Bali smo se, da Te ne bo prerano strlo. Toda nismo vedeli, kakor tudi Ti ne sam, da Tvoje močno telo izpodkopava strašna zahrbtna bolezen, ki Te je tako hitro iztrgala iz naših vrst.

Tovariš Boris! Tvoja izguba je za nas nenadomestljiva. Ti si nosil ogromno bremen na svojih ramenih. Mi, ki ostanemo, se Ti bomo najbolje oddolžili s tem, če bomo bremena, ki si jih nosil Ti, razdelili med seboj in vložili vse svoje sile, da bo čimprej uresničeno tisto, za kar si se boril in za kar si dal svoje življenje.

Tovariš Boris! S Teboj so naši narodi izgubili svojega velikega sina. Naši narodi Ti mnogo dolgujejo, toda v znak priznanja so vsadili v svoja srca spomin na Tvojo junaško osebnost, spomin, ki bo trajno ostal.

Dragi naš tovariš in nepozabni Boris! Težkega srca se poslavljam od Tebe v imenu Tvojih tovarišev in v imenu naših narodov. Nosili bomo v svojih mislih in srcih Tvoj veliki, veseli, živahni in zdravega optimizma polni lik. Počivaj mirno, Boris, tu med mrtvimi heroji, ki tudi po smrti žive v srcih naših narodov kot vzor, kot pravi pesnik: Grobovi niso krste, temveč izvori novih sil! Naj Ti bo večna slava, dragi tovariš Kidrič.

Maršal Josip Broz-Tito, predsednik FLRJ

Dragi Peter! Državljeni, tovariši in tovarišice!

Odpravljamo na poslednjo pot pepel človeka, ki je dobesedno zgorel v neizrečeni ljubezni do delovnega človeka in v strastnem revolucionarnem stremljenju k socialističnemu ustvarjanju. Jugoslovansko ljudstvo izgublja v njem velikega sina, čigar življenje je vtkano v zgodovino naše revolucije in naše borbe za socializem kot njen bistveni sestavni del, mi, njegovi soborci, komunisti pa izgubljam v njem do poslednjega diha zvestega tovariša, ki je nosil v vseh bitkah naše revolucije najtežja bremena, ne da bi kdajkoli spregovoril besede: ne morem.

Ko nam je sovražna smrt iztrgala iz naše srede Tebe, dragi Peter, nas je udarila po tistem, kar nam je najdražje in v čemer smo najmočnejši. Iztrgala nam je del našega lastnega srca.

Boris Kidrič je živel kratko, toda boril se je dolgo in silovito, kakor da bi slutil, da mu je odmerjeno kratko življenje. Ni treba, da bi govoril o njegovih zaslugah za slovensko in jugoslovansko ljudstvo. Zdi se mi, da bi vse, karkoli bi govoril o tem ob njegovi krsti, samo poniževalo njegov lik, kakršen živi v našem spominu in bo večno živel v spominu bodočih generacij. Boris Kidrič ni nikoli mislil na sebe in o sebi. Bil je eden tistih redkih ljudi, ki svoje plodno življenje neprestano in do poslednjega diha razdajajo svojemu ljudstvu, v nepretrganih bitkah za njegov napredek in napredek človeštva sploh. Tako je tudi umrl. Njegovo srce tako vztrajno in silovito v revolucionarni ustvarjalni težnji in tako dobro in plemenito v ljubezni do delovnega človeka je prenehalo utripati sredi bitke proti nevarnosti državno-kapitalistične degeneracije socialistične revolucije, v katero se je vrgel z vso energijo in v kateri so se razmahnile vse njegove odlike kot človeka, borca in misleca. Tak človek je bil Boris Kidrič. Na takih ljudeh, na takih borcih je zidana vsa zgodovina človeškega napredka. Take ljudi pošajajo samo velika razdobja, velika ljudska dejanja, taka, med kakršna sodi tudi naša socialistična revolucija. In če danes dajemo priznanje velikemu prispevku Borisa Kidriča v borbi za lepšo bodočnost jugoslovanskega ljudstva, s tem samo kažemo na veličino naše ljudske revolucije, ki je dala ljudi s tako ustvarjalno silo, kakršen je bil Boris Kidrič.

Peter, dragi, vsi vemo, da nisi nikoli hlepel za priznanjem in da Ti hvale niso ničesar pomenile. Toda stotisočere, v nemi bolesi sklonjene glave jugoslovanskih delovnih ljudi ob Tvoji poslednji poti od Beograda do Ljubljane in njihove s silo zadrževane, a ne vselej zadržane solze, Ti danes pretresljivo silovito pričajo, da Ti jugoslovansko delovno ljudstvo toplo in hvaležno vrača ljubezen, ki si mu jo Ti tako obilno dajal vse svoje življenje. Ta ljudska ljubezen je spomenik Tvojemu spominu, s katerim se ne more primerjati nobeno drugo priznanje.

Boris Kidrič ni bil samo borec. Bil je tudi ustvarjalec, organizator, mislec, ki je dal neprecenljiv prispevek idejnemu trasiranju naše revolucije in naše socialistične poti. Bil je socialistični internacionalist, ne brezdomovinski svetovljan. Svojo rodno slovensko grudo, ki je njeni osvoboditvi toliko doprinesel, je imel strastno rad in s to isto ljubeznijo je objel tudi bratsko skupnost jugoslovanskih narodov, ker je vedel, da brez te ni niti svobode niti socializma za te narode. Krepitvi te skupnosti in njeni moči je posvetil vse svoje sile v vsakem delu, ki ga je opravljal. Toda Boris Kidrič pri tem ni imel v sebi niti sence nacionalizma in nacionalne ozkogrudnosti. Široko srce komunista in revolucionarja ni poznalo nacionalnih in državnih meja. Ono je bilo za človeka, za delovnega človeka ne glede na jezik in raso. Boris Kidrič se je gibal v širokih

horicontih humanizma in socialističnega internacionalizma, zato je tudi mogel tako mnogo dati jugoslovanski socialistični skupnosti in zato je njegovo delo hkrati dragocen prispevek mednarodnemu socializmu sploh.

Peter, globoko si verjel v zgodovinsko misijo naše borbe proti birokratizmu, za socializem in socialistično demokracijo in mnogo si storil, da bi ta borba bila uspešna. In ko bodo jutri izkušnje in uspehi naše borbe postali bitni sestavni del idejne zakladnice mednarodnega delavskega gibanja in socializma, bo s temi izkušnjami in uspehi nerazdvojno povezano tudi Tvoje ime.

Peter, tovariš in prijatelj moj dragi, tu v Ljubljani si pred 26 leti smelo stopil na pot revolucionarne borbe za oblast delovnega ljudstva, za socializem. Zdaj se vračaš v to mesto, da bi v njem ostal za vselej. Nisi se vrnil truden in zlomljen od borbe. Nikoli nisi bil truden in borba Te je samo krepila. Takega človeka, kot si bil Ti, je mogla zlomiti samo zahrbtna bolezen. Počival boš med svojimi tovariši, heroji, ki so padli pred Teboj. Politični komisar narodnoosvobodilne vojske Slovenije, Peter Kalan, se vrača k svojim bojnim tovarišem. Toda nam, ki smo se skupaj s Teboj in Titom na čelu dolgo vrsto let borili za isto stvar, nam, ki so nas neštnevilne bitke tako povezale s Teboj v revolucionarnem tovarištvu in toplim prijateljstvu, nam, ki Te danes spremljamo na Tvoji poslednji poti, se lomi srce ob misli, da Te ne bo več med nami.

Toda ne, delovni ljudje Jugoslavije! Tovariš Boris Kidrič ne gre nikamor od nas. Mi bomo ponesli na poslednjo pot samo pepel življenja, ki je prezgodaj zgorelo v plemenitem požrtvovanju. Toda Boris Kidrič je del duše naše revolucije. Ta duša je živa, ona bije zmagovite bitke, ona dan za dnem poraja nove plodove in nič na svetu je ne more uničiti. V tej duši naše revolucije in v njenih plodovih živi in bo večno živel Boris Kidrič, dragi naš tovariš in prijatelj Peter. Njegov grob pa bo ostal bodrilo vsem sedanjim in bodočim pokolenjem v nenehni borbi za napredek, za lepšo bodočnost delovnega človeka.

Večna slava Borisu Kidriču! Naj živi velika stvar socializma, za katero se je on boril!

Edvard Kardelj

Trpko je zaječalo širom slovenske zemlje, ko smo zvedeli žalostno sporočilo: Boris Kidrič je umrl. Bridka in neizprosna resnica, ki ji nismo hoteli niti mogli zlepa verjeti.

Rogaške steklarje, mežiške rudarje, graditelje na Dravi, jeseniške železarje, kranjske tekstilce, ljubljanske železničarje, vse, prav vse nas je globoko ranila v srce. Misel nam je za trenutek onemela. Roke so obstale. Za hip so se ustavili stroji.

Kakor vojaki na bojišču, ki jim komaj utegne v boli vztrepetati srce in kaniti solza, če jim v jurišu omahne poveljnik, tako smo počastili slovenski delavci njegov spomin. Bolečina nas je prizadela, toda stroji so se takoj zopet zavrteli, le roke so sedaj še močnejše prijele za delo. Naprej, samo naprej! Tako je delal naš dragi Peter in tako smo se od njega naučili delati tudi mi. Ni poznal umika, temveč samo juriš, bitko, zmago in spet naprej.

Peter je bil od svoje rane mladosti s tisočnimi nitmi povezan z usodo delavskega rodu. Pred 25 leti je že kot mlad dijak, ves poln svežega revolucionarnega ognja, ki ga je ohranil vse do zadnjih utripov življenja, organiziral in vodil steklarje v Rogaški Slatini. V času najtršega nasilja monarho-fašistične šestojanuarske diktature je posebno vneto deloval med mladimi delavci: vzpodbujal in organiziral jih je in z njimi skupno delil tedanjo usodo revolucionarja tudi pred buržoaznim sodiščem in v zaporih. Neprecenljivo je njegovo delo na utrjevanju enotnosti delavskega razreda izza časa pred izbruhom druge svetovne vojne, pri organiziranju vseljudske fronte slovenskega naroda, pri uresničevanju zamisli delavskega samoupravljanja in pri ostalih početjih v naši revoluciji.

Tako je postala življenjska pot tovariša Petra pot proletarskega revolucionarja, ki je ves zrasel z delavskim gibanjem in živel ves samo zanj: z delavci je čutil in z njimi trpel, se boril in zmagoval ter zanje dal vse do zadnjega diha, vse svoje plodno življenje. Dal je neizmerno veliko. Zakaj, Peter je bil neusahljivi vrec ustvarjalne revolucionarne misli in je znal uresničiti najbolj smela napredna hotenja in stremljenja. Pri tem mu je pomagala njegova neverjetna ustvarjalna energija, s katero je oblikoval vse tisto, k čemur so delavci težili.

Bil je prav tako trdovratno vztrajen in nepopustljiv, kot je znal biti globoko človeški in prijateljski. Noben napor zanj ni bil tako velik, da se ga ne bi z vso prizadevnostjo lotil, kadar je bilo treba urediti stvari, ki so težile delovne ljudi. Neiskrenosti ni trpel, neusmiljeno je preganjal zahrbtnost in vse druge slabosti, ki jim ni mesta v delavskem srcu.

Zato je postal Peter nam slovenskim delavcem visok vzor, zgled, ki nas z nepremagljivo silo privlačuje in ob katerem se lahko vsakdo izmed nas neizmerno obogati. Ob njem so rasli in se oblikovali borci za delavske pravice v stari Jugoslaviji, ob njem so se klesali borci v času osvobodilnega boja in socialistične revolucije, ob njem smo rasli vsa ta povojna leta socialistične graditve. Proletarske vrline Borisa Kidriča so postale med delavci tako priljubljene, da jim je beseda Kidrič postala sinonim za vse tisto, kar naši delovni ljudje najbolj ljubijo, spoštujejo in cenijo,

čemu se hočejo v svojem delu najbolj približati in za kar so pripravljeni žrtvovati največje napore.

Sedaj stojimo tu in se z veliko bolečino v srcu poslavljamo od Tvojega izmučenega trupla, dragi naš Peter. Toda Ti ostaneš in boš živel z nami. Ne bomo Te imeli samo v bogatih knjigah Tvojega znanstvenega dela, ki so dragocen vir za naše jutrišnje delo. Tvoji napori bodo z nami živeli tudi v naših industrijskih velikanih, katerih sotvorec si bil Ti. Beton in jeklo nas bosta navdajala s pogumom in samozvestjo ter nas neprestano bodrila v naših nadaljnjih bitkah.

Predvsem pa Te bomo neizbrisno ohranili v naših srcih, dragi naš soborec, tovariš, prijatelj!

Ko se v neizrekljivi žalosti in prizadetosti poslednjič poslavljamo od Tebe, pa nismo bedne sirote, ki so ostale brez očeta, temveč smo samozvestni proletarski dediči Tvoje bogate revolucionarne zapuščine, ki si je nikdar in za nobeno ceno ne bomo dali odvzeti.

Slava velikemu človeku in borcu!

Janko Rudolf

Tovariši!

Poslavljamo se od velikana revolucionarnega duha in energije v polnem pomenu te besede. Poslavljamo se od moža, kateremu dolguje slovensko delovno ljudstvo največjo zahvalo za vse ogromno delo, ki ga je opravil v največji zgodovinski prelomnici našega naroda. To obdobje naše zgodovine bo ostalo obeleženo z imenom Borisa Kidriča kot njegov najlepši in neizbrisni spomenik, ki si ga je sam postavil. Iz njegove umske in organizatorne tvornosti izhajajo najbistvenejše idejne zasnove in praktične iniciative, ki so ob Kardeljevih žarko osvetlile slovenskemu ljudstvu njegovo pot v najmračnejšem trenutku njegove zgodovine. Kidričeva ustvarjalna in organizatorna energija je v veliki meri pripomogla, da je slovenski narod našel sam sebe in zavestno šel na novo pot, pot oborožene borbe za svojo osvoboditev. Uspešni in zmagovito zaključeni borbi je Boris Kidrič dal ogromni delež s svojim brezmejnimi optimizmom in energijo, ki sta vodila našo borbo skozi vse njene najtežje etape. Kidriča je rodila elementarna revolucionarna težnja delavskega razreda, ki je bila poseobljena v Komunistični partiji. In ko je ta organizirana sila pod Titovim vodstvom prišla do širokega razmaha, je Kidriča, že tedaj eminentnega mladinskega voditelja, postavila na eno izmed prvih mest njenih vodilnih ljudi še v letih zatona trhle, korumpirane vladavine stare Jugoslavije.

Dragi Peter! Ko danes naše ljudstvo širom Jugoslavije izraža globoko bol ob neprecenljivi izgubi, ki nas je zadela — imamo mi, borbena

Ljubljana iz let osvobodilne borbe in vse slovensko ljudstvo še posebno živo pred očmi ogromno delo, ki si ga vršil kot neposredni izvrševalec politike Komunistične partije Jugoslavije med slovenskim ljudstvom od prvega do zadnjega trenutka njegove osvobodilne vojne in revolucije. Posebno težko je naše slovo od Tebe s tegale mesta, od koder si po zmagi oborožene borbe našega naroda začel voditi graditev nove ljudske oblasti, gospodarsko obnovo opustošene dežele in usmerjal celotno življenje prvič v zgodovini res svobodnega slovenskega ljudstva. Tu si postavljaj temelje nove družbene stvarnosti. Toda Tvoje velike sposobnosti so Te kmalu postavile na še odgovornejše mesto. Zaupano Ti je bilo najtežje delo. Lotil si se ga z vso le Tebi lastno silo. Izkazal si se in se razvil v naj-sposobnejšega gospodarstvenika v najkritičnejših dneh gospodarske blokade z vzhoda. Še več, izvršil si korenit prelom s starim administrativnim načinom upravljanja v gospodarstvu, razvil širok koncept ekonomsko politične družbene preosnove. Nepopisna tragika je, da Ti ni dano, da bi doživel osebno zadoščenje, kako naš delavski razred izpričuje s svojim zrelim razumevanjem problemov delavskega upravljanja, upravičenost Tvoje vere vanj. Vera v socialistično družbeno zavest delavskega razreda — tista vera, ki si jo ohranil celo v zadnjih prebliskih svoje zavesti, Te je opogumljala za neusmiljeno borbo proti birokratizmu in za preosnovo našega gospodarskega sistema, ki je pod Tvojim vodstvom oznanil novo ero socialistične graditve Jugoslavije.

Dragi nepozabni Boris!

Nedopovedljivo težko nam je pri srcu in duši, ko se poslavljamo od Tebe na Tvoji zadnji poti. Okolnosti več mesecev trajajoče Tvoje borbe za življenje, v kateri si se kazal do zadnjega utrinka zavesti ves tak, kakršnega smo Te poznali vse življenje, polnega silne borbene ustvarjalnosti in poleta, so tako pretresljivo tragične, da je naša bol nad Tvojo izgubo nepopisno bridka. Tvoja močatost in junaštvo se nista spremenila niti potem, ko si spoznal neozdravljivost svoje bolezni. To je bilo lastno samo Tebi, ki nisi nikdar padel v malodušnost, ker je vedri borbeni optimizem bil ena od najbistvenejših značilnosti Tvoje osebnosti. Do zadnjih hipov svojega življenja si dajal vse nove in nove dokaze o svoji veličini, ki Te uvrščajo v eno od prvih osebnosti voditeljev socialistične Jugoslavije.

Ne morem si kaj, da ne omenim od mnogih svojih toplih čustev do Tebe vsaj eno. —

Bil si strog ocenjevalec ljudi. Znal si grajati napake in slabosti, včasih tudi zelo ostro. Med prijatelji, kakršni smo si bili, tudi nisi imel potrebe za kake taktične obzire. Ali iz vsake Tvoje graje je dihalo tako toplo tovarištvo, taka skrb pomagati vsakemu pri njegovem delu, da

nam je vsak sestanek, vsak globlji razgovor s Teboj pomenil po eden toplega spomina vreden dogodek v življenju.

Kako rad bi, dragi Peter, da bi me še enkrat slišal, kako smo Ti hvaležni, jaz in Tvoji najbližji tovariši-prijatelji, za vse graje in dragocene nauke, ki si nam jih dajal. Neštetokrat smo v tem odkrivali le dobre strani in veliko korist za naše delo. Četudi premlad odhajaš od nas, ko si bil v polnem poletu ustvarjanja, ko si nam še tako strahovito potreben, je vendar Tvoja zapuščina bogata.

Našemu delavskemu razredu boš ostal še prav posebno pri srcu, saj se poslej naši svobodni proizvajalci, gospodarji socialistične proizvodnje globoko zavedajo, da si bil Ti eden od glavnih stebrov politike Titovega vodstva v socialistični preobrazbi naše družbe.

Poslavljam se od Tebe z neomajno vero, da bodo Tvoj človeški lik in veliki sadovi Tvojega življenjskega snovanja neprestana vzpodbuda Tvojim tovarišem in vsemu ljudstvu pri graditvi naše socialistične bodočnosti, ki si ji Ti dal vse.

Tovarišu Petru neminljiva slava!

Miha Marinko

Besede, ki jih govorimo, so besede slovesa. Na zadnji poti spremljamo velikega revolucionarja, znamenitega našega učitelja, dragega tovariša in prijatelja Borisa Kidriča. Končano je njegovo kratko, blesteče življenje. Preletel ga je kakor buren meteor, poln vzgona, prvobitnih stvarjalnih moči in luči. Pojavil se je v našem življenju v mračnih in težkih časih predvojne Jugoslavije kot dosleden in bojevit revolucionar-marksist, zagorel s sijajnim plamenom v času okupacije in naše osvobodilne borbe, ki je bila vsaj v Sloveniji po levjem deležu njegovo delo, izbojeval zmago za svoj narod in za revolucijo ter se z vsem svojim poletom pod vodstvom maršala Tita posvetil urejanju našega novega življenja. Ob tem ogromnem in odgovornem delu je izgorel do kraja.

V svečani tugi teh dni, ko žalujemo za našim dragim pokojnikom, je nemara že marsikateri izmed nas vnovič doživel silno in pretresljivo enodušnost širnih ljudskih množic, ki nam je tako živo segla v zavest samo v časih vsenarodnega odpora, v časih velikih bojov za svobodo. Duh tistih legendarnih dni se je prepričevalno in osrečujoče prebudil zdaj, ob smrti tovariša Kidriča. Ali ni to največje, najpristnejše priznanje njegovemu delu in spominu? Ali ni to zanesljiva ocena, ko jo je spontano, s spoštovanja vredno nezmotljivostjo izrekel o Borisu Kidriču čut naših delovnih množic vseh narodov Jugoslavije?

Da, ta nezmotljivi čut je prav sodil o pravem možu. Boris Kidrič je bil popolnoma izreden, nadarjen, bister in globoko umen človek v najboljšem pomenu te besede. Moč njegovega razuma in razsežnost njegove fantazije sta delala vtis resnične neizčrpnosti. V vsem, s čimer se bavi človeška misel, je bil doma, o vsem je razmišljal in v razgovorih z brezskrbnostjo bogatega razsipal svoje domisleke, svoja ugibanja in dognanja. A njegova edinstvena umska sposobnost je bila take narave, da ga je navajala in silila vse dognano takoj tudi pretvarjati v realnost. Bil je odličen organizator neugnane in burne delavnosti, ki ni poznal brezdelja niti ne lagodnosti. Življenje brez zaposlenosti do skrajnega napona zanj ne bi imelo nobenega smisla niti mikavnosti. Kdor ga je pri delu opazoval ali kdor je delal z njim, ve, kakšna burna ustvarjalnost je določala ritem njegovemu življenju.

Vse te resnično izredne lastnosti pa so se v njem vezale z zdravo, junaško in globoko človečnostjo. Z marksistično miselnostjo in delavskim gibanjem se je pokojnik srečal v mladih letih, ko je bodoči mož posebno občutljiv in sprejemljiv za vse dobro in lepo. Socializem in marksizem sta mu postala najvišji izraz žlahtnih in odrešilnih stremeljenj, ki žive v človeštvu. Oklenil se ju je z navdušenjem, katerega mlado čistost je ohranil v svojem srcu do konca. Bil je posvečen človek, človek, ki je znal in ki je sploh mogel živeti samo za svoje sanje in za svoje spoznanje. Odtod njegova disciplina, zvestoba, neustrašenost, njegova notranja trdnost v boju za resnično demokracijo, ki so bile v tem človeku same po sebi umevne. Skratka: kot zgodovinski pojav je bil Boris Kidrič dragocena sinteza najboljše slovenske kulturne dediščine, duha Prešerna, Levstika, Cankarja, Župančiča, ki jih je visoko cenil in spoštoval; sinteza tega našega kulturnega izročila in mednarodne proletarske revolucionarnosti, s katero edino je mogoče visoke sanje preteklosti spremeniti v resnična življenjska dejstva.

Tak, kakršnega smo gledali še pred nedavnim, kakršnega razodevajo njegova dejanja v najtežjih dneh naših narodov in v zgodovinsko najodgovornejših dneh, ki jih preživljamo, je naš pokojni prijatelj nedvomno eden izmed najpomembnejših mož slovenske pa tudi jugoslovanske zgodovine. Čut delovnega ljudstva, ki ga je ocenil, ga je ocenil pravilno. Spoštujmo njegov spomin in ga gojimo, če hočemo v mladih rodovih, ki prihajajo, da nas nadomeste, dramiti in buditi smisel za vrednoto, ki je bila ena izmed bistvenih odlik Borisa Kidriča in ki se v etikah vseh časov in narodov uvršča med njihove najvišje kategorije: posvečenost ali sposobnost živeti, žrtvovati se za svet, katerega še ni, a v katerega veruješ.

Slava spominu Borisa Kidriča!

Josip Vidmar